

XXIX. školsko Natjecanje iz hrvatskoga jezika

1. veljače 2024.

prvi (I.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

80

Upute natjecateljima koji ispit pišu na papiru

1. Ispit se piše 90 minuta.
2. Prije rješavanja ispita treba čitljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
4. Ispitne zadatke treba pažljivo pročitati.
5. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati kemijskom olovkom crne ili plave boje na za to predviđena mjesta. Tinta se ne smije moći obrisati.
7. Ako natjecatelj želi izmijeniti odgovor, treba ga precrtati, dopisati istom kemijskom olovkom novi odgovor te podizanjem ruke pozvati dva člana Povjerenstva koja nadziru pisanje. Oba člana trebaju odmah pred natjecateljem parafirati izmjenu odgovora. **Svaki natjecatelj smije u cijelome ispitu imati najviše tri izmjene.**
8. Odgovori ne smiju biti pisani velikim tiskanim slovima.
9. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Školsko povjerenstvo:

1. _____
(predsjednik Školskoga povjerenstva)
2. _____
(član Školskoga povjerenstva)
3. _____
(član Školskoga povjerenstva)

1. Napiši pisanim slovima dijelove rečenica iz zagrada tako da budu u skladu s pravopisnim pravilima o velikome i malome početnom slovu.

Ivana Brlić-Mažuranić, rođena _____ (OGULINKA), već je više od stotinu godina među najglasovitijim hrvatskim pripovjedačima. Njezin roman _____ (ČUDNOVATE ZGODE ŠEGRTA HLAPIĆA) s vremenom nije nimalo izgubio svoj sjaj i vrijednost. Za života je dva puta predložena za _____ (NOBELOVU NAGRADU) i prva je žena primljena u članstvo _____ (JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI) kao dopisni član. Za vrijeme _____ (PRVOGA SVJETSKOG RATA) radila je kao bolničarka _____ (CRVENOGA KRIŽA) te je za svoj predani rad dobila i odličje.

e-lektire (prilagođen tekst)

6	
---	--

2. Na podcrtane riječi upiši č/ć u skladu s pravopisnim pravilima.

Al ovdje ipak glasovi se cuju,

Nad lovorovim grancicama zvone

I u dubinu morskih kceri rone,

A divsku pricu slutnje obnoc snuju:

Fran Galović, *Venecija*

5	
---	--

11	
----	--

3. Podcrtaj četiri riječi iz teksta u kojima je pogrešno napisano *ijelje/eli*.

Nagrada *Fran Galović* dodijeljuje se za najbolje objavljeno književno djelo hrvatskih autora na temu zavičaja i identiteta. Prosudbeno povjerenstvo od 79 knjiga pristiglih na natječaj odabralo je deset finalistica i finalista, a pobjedu je na kraju odnio Igor Beleš za svoj roman *Listanje kupusa*. U obrazloženju se navodi kako Beleš viješto vodi dijaloge, a posebno umijeće pokazuje time što tjera čitatelja da se uživi u diječji svijet i pritom uspjeva izbjeći svako dociranje.

T-portal i Istra24 (prilagođen tekst)

4	
---	--

4. Na obilježeno mjesto u skladu s pravopisnim pravilima ili upiši točku ili ostavi polje praznim.

Ceremoniju otvaranja manifestacije *Fran Galović* za XXI ☐ st ☐ vodili su g ☐ Horvat i gđa ☐ Novaković, a okupljenima se obratio i fra ☐ Šimun Kovačić.

5	
---	--

9	
---	--

5. Odredi padež podcrtanim riječima.

Na mojoj ruci blijeda žena snije,

Osmješkuje se kanda ljubav vodi, - ...

Nad tjemenom mi sjeknu očaj ludi, -

... - I rosna česma zlato zore lije...

Fran Galović, *Jutro*

mojoj – _____

ljubav – _____

tjemenom – _____

ludi – _____

zore – _____

5	
---	--

6. Zaokruži pet nepromjenjivih riječi.

Ah, ti si! Napokon si ipak došao. – Velim da si mogao ostati dok prođe ova svečanost.

Fran Galović, *Valovi*

5	
---	--

10	
----	--

7. Odredi vrstu podcrtanim riječima.

Zato braća stadoše jedan drugoga ispitivati: što li sve ima po svijetu?

Ivana Brlić-Mažuranić, *Kako je Potjeh tražio istinu*

zato – _____

drugoga – _____

što – _____

po – _____

4	
---	--

8. Zaokruži dvije riječi u kojima je provedena jotacija.

U jeku rata Ivana Brlić-Mažuranić piše *Priče iz davnine*, a 1917. može se pohvaliti i dolaskom na svijet svojega najmlađeg djeteta, djevojčice Nede.

2	
---	--

6	
---	--

9. Imenuj podcrtane glagolske oblike.

Bijaše pak dočuo Palunko da imade po svijetu bogatih župana i gavana silnika, što žive u slasti i lasti, u zlatu i u raskoši. Uvrtio si dakle Palunko u glavu kako bi i on jednom takovo bogatstvo vidio i u njem poživio. Zato se on zarekne da će tri dana sjediti u svom čunu na morskoj pučini, a riba hvatati neće, ne bi li mu ovaj zavjet pomogao.

Ivana Brlić-Mažuranić, *Ribar Palunko i njegova žena* (prilagođen tekst)

bijaše dočuo – _____

uvrtio – _____

bi vidio – _____

se zarekne – _____

će sjediti – _____

hvatati neće – _____

6	
---	--

6	
---	--

10. Odredi kanonski oblik podcrtanim riječima iz sljedeće rečenice.

Rekao bih mu: Idi! Sav svijet obiđi i srcem slušaj!

bih – _____

mu – _____

obiđi – _____

srcem – _____

4	
---	--

11. Odredi službu riječi u rečenici.

Nakon realizma Galovićevo stvaralaštvo obilježila je poetika avangarde.

nakon realizma – _____

Galovićevo – _____

stvaralaštvo – _____

obilježila je – _____

poetika – _____

avangarde – _____

6	
---	--

10	
----	--

12. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

- a) Ispiši subjekt i predikat iz druge rečenice sljedećega iskaza.
- b) Ispiši obavijesni subjekt (temu) i obavijesni predikat (remu) iz druge rečenice sljedećega iskaza.

Što su nam naši danas pripremili za ručak?

Naši su nam danas za ručak pripremili rižoto s kozicama.

a) subjekt – _____
predikat – _____

b) obavijesni subjekt – _____
obavijesni predikat – _____

4	
---	--

13. Zaokruži točnu tvrdnju o materinskome jeziku.

- a) Materinski je jezik onaj kojim pojedinac spontano ovladava u djetinjstvu.
- b) Materinski je jezik svaki nacionalni jezik koji se poučava u školama.
- c) Materinski je jezik službeni jezik neke države u kojoj pojedinac živi.
- d) Materinski je jezik obavezni jezik u svim javnim službama.

1	
---	--

5	
---	--

14. Napiši kako se još naziva drugi jezik kojim pojedinac uz svoj standardni jezik ovladava u školskom sustavu.

1	
---	--

15. Zaokruži tvrdnju koja se odnosi na autonomnost hrvatskoga standardnog jezika.

- a) Standardni jezik dopušta promjene zbog imenovanja novih predmeta i pojava.
- b) Standardnim jezikom zadovoljene su različite komunikacijske potrebe.
- c) U standardnome je jeziku propisano što je ispravno, a što nije.
- d) Standardni jezik nije istovjetan nijednomu mjesnom govoru.

1	
---	--

16. Napiši kojoj skupini slavenskih jezika pripada hrvatski jezik.

1	
---	--

3	
---	--

17. Zaokruži tri višeznačne riječi.

- a) glagol
- b) imenica
- c) pridjev
- d) prilog
- e) usklik
- f) zamjenica

3	
---	--

18. Zaokruži u kojemu od sljedećih primjera veza između izraza i sadržaja jezičnoga znaka nije proizvoljna, odnosno nije arbitrarna.

- a) lajati
- b) mijaukati
- c) pjevati
- d) vikati

1	
---	--

19. Zaokruži točnu tvrdnju o jezičnome znaku.

- a) Izraz jezičnoga znaka dio je imenovanoga predmeta ili pojave.
- b) Izraz jezičnoga znaka nužno je motiviran njegovim sadržajem.
- c) Sadržaj povezuje jezični znak s izvanjezičnom zbiljom.
- d) Sadržaj je materijalni dio jezičnoga znaka.

1	
---	--

5	
---	--

20. Odredi osnovno i izvedeno značenje riječi *mozak*. Slovo ispred opisa značenja upiši na prazne crte.

- a) čovjek izrazitih umnih sposobnosti
- b) glavni organ živčanoga sustava smješten u lubanji
- c) sposobnost shvaćanja i laganog snalaženja u novim prilikama
- d) ukupnost znanja do kojih se došlo opažanjem, istraživanjem i prikupljanjem dokaza

osnovno značenje: _____

izvedeno značenje: _____

2	
---	--

21. Zaokruži u kojemu je od sljedećih primjera riječ *škola* upotrijebljena u denotativnom značenju.

- a) To što si nasjeo na prevarantski trik neka ti bude škola.
- b) Firentinska slikarska škola dala je mnoge slavne umjetnike.
- c) Škola koju pohađam proglašena je najljepšom u Republici Hrvatskoj.
- d) Što se tiče kreditnih kartica, on je još uvijek stara škola i koristi samo gotovinu.

1	
---	--

3	
---	--

22. Zaokruži riječ čije je preneseno značenje stvoreno prema sličnosti.

a) bĭk

im. m. ⟨G bika, V bĭče; *mn.* N bĭkovi, G bĭkōvā⟩ **1.** spolno zreo mužjak goveda koji obično služi za rasplod **2.** ⟨*jd.*⟩ (Bĭk) *astr.* zviježđe zodijaka između Ovna i Blizanaca **3.** **a.** ⟨*jd.*⟩ *astrol.* horoskopski znak onih koji su rođeni od 21. travnja do 21. svibnja **b.** *pren.* osoba rođena u istoimenome znaku

b) vrāt

im. m. ⟨G vrāta, L vrātu; *mn.* N vrātovi, G vrātōvā⟩ **1.** *anat.* uski dio tijela koji povezuje trup s glavom [kratki ~; široki ~] **2.** *bot.* uz njušku i plodnicu jedan od triju dijelova tučka, vrh tučka **3.** *pren.* uski, izduženi dio čega [~ čavla; ~ violine]

c) ròštĭlj

im. m. ⟨G roštĭlja; *mn.* N roštĭlji, G roštĭljā⟩ **1.** željezna rešetkasta naprava za pečenje mesa na žaru [peći na roštilju] **2.** *pren., razg.* jelo od mesa pripremljeno na istoimenoj napravi

d) pèrjanica

im. ž. ⟨G pèrjanicē; *mn.* N pèrjanice, G pèrjanīcā⟩ **1.** ukras od perja na kapi ili šeširu **2.** *pren.* onaj koji predvodi u čemu, koji je najistaknutiji

1	
---	--

1	
---	--

23. Pozorno pročitaj pjesmu i odgovori na pitanja.

Najempot, naglo, kak da bu kaj zrušil,

V noči se odnekod zabušil

I obišel svet,

Ves raspotan i spet,

Zaletel se, stal,

Kam dale? Neje znal...

Fran Galović, *Jesenski veter* (prilagođen tekst)

- a) Je li ova pjesma pisana organskim ili neorganskim idiomom?

- b) Koja punoznačna riječ u pjesmi ima isti izraz i isti sadržaj u hrvatskome standardnom jeziku? _____

2	
---	--

24. Zaokruži primjer kršenja morfološke norme.

a) Moja je kuća velika.

b) Mi bi došli k vama.

c) Dobio sam kulju iz matiše.

d) Njegov pas je išao s nama.

1	
---	--

3	
---	--

25. Zaokruži primjer kršenja pravopisne norme.

- a) Ona živi u Zagrebačkoj županiji. b) Rodila se u Biogradu na Moru.
c) Jana je mađarica. d) Voli čitati o srednjem vijeku.

1	
---	--

26. Zaokruži element koji ne ulazi u pravogovornu normu.

- a) mjesto naglaska u riječi
b) promjene oblika riječi
c) rečenična intonacija
d) izgovor glasova

1	
---	--

27. Napiši koliko grafema ima hrvatska latinica.

1	
---	--

3	
---	--

Pozorno pročitaj zadani tekst i riješi 28., 29., 30. i 31. zadatak.

Gradeći sliku književne osobnosti I. Brlić-Mažuranić, Šicel s pravom ističe utjecaj triju osoba „u kojima je ona pronalazila i tražila uzore za svoj vlastiti put“. Prvi je utjecaj djedov; djedova riječ i autoritet bili su Ivani stalna životna vodilja, pa nije nimalo nebitno što je uz njegov odar zapisala i ovo: *Sunce je granulo u taj tren, palo je na ruku mrtvoga starca – a ja, koja ovo pišem, unuka njegova, tada petnaest godina stara, kleknula sam uz mrtvaca i poljubila sam tu ruku koja me i danas, kad sam duboko zašla u zrelu dob, vodi kroz život, kadgod se putovi zamrse.*

Drugi je utjecaj Franje Markovića. Ivanina obitelj često bi ljetovala na svome ladanjskom imanju na Varaždinskom brijegu (majka Ivanina bijaše Varaždinka, rođena Bernath!), gdje je u ladanjskoj idili uživala i obitelj Franje Markovića te je estet Marković ostavio tragova u mladom djevojačkom srcu i svakako bio poticajem u njezinim književnim počecima.

Napokon, treći je utjecaj đakovačkog biskupa Josipa Jurja Strossmayera, komu je bračni par Brlić češće navraćao i sâm biskup bijaše čestim gostom u domu Brlićevih.

Tako su, eto, tri utjecaja obilježila književno djelo Brlićkino: etički – djedov, estetski – Markovićev i vjersko-domoljubni – Strossmayerov, što Šicel ističe: „Upravo na tim osnovnim kvalitetama što ih je uočavala kod spomenutih velikana naše prošlosti – a naročito kod svoga djeda Ivana Mažuranića – Ivana Brlić-Mažuranić izgradila je svoje osobne poglede na svijet i život, na ljude, stvorila svoju koncepciju djelovanja: polazeći od porodice, majčinstva prije svega, kao osnovnog ishodišta određenog društva, na prvo je mjesto stavljala etičke vrijednosti ljudskog života, suptilni osjećaj za doživljaj lijepog, čvrstu povezanost čovjeka s narodom kome pripada – hrvatskom i slavenskom u njenom slučaju – smatrajući da je samo u tom osjećaju pripadnosti, krvne povezanosti s vlastitim narodom i sa spomenutim moralnim kvalitetama – jedini pravi cilj i smisao ljudskog života.“

Stjepan Hranjec, *Šicel o Ivani Brlić-Mažuranić*

28. Kako glasi ime i prezime osobe na koju se odnosi podcrtana riječ u sljedećoj rečenici?

Sunce je granulo u taj tren, palo je na ruku mrtvoga starca – a ja, koja ovo pišem, unuka njegova, tada petnaest godina stara, kleknula sam uz mrtvaca i poljubila sam tu ruku koja me i danas, kad sam duboko zašla u zrelu dob, vodi kroz život, kadgod se putovi zamrse.

1	
---	--

29. Za koju je od sljedećih vrijednosti u pogledu na svijet Ivane Brlić-Mažuranić važan utjecaj Franje Markovića?

- a) za doživljaj porodice kao ishodišta društva
- b) za etičke vrijednosti ljudskog života
- c) za suptilni osjećaj za doživljaj lijepog
- d) za povezanost čovjeka s narodom kojemu pripada

1	
---	--

2	
---	--

30. Tko je prema autoru bio kućni prijatelj Josipa Jurja Strossmayera?

- a) Ivanin djed b) Ivanin suprug
c) Ivanina majka d) Ivanina unuka

1	
---	--

31. Odredi značenje koje riječ *pogled* ima u priloženoj rečenici i drugo značenje koje ima ta riječ. Upiši slovo ispred značenja na prazne crte.

... Ivana Brlić-Mažuranić izgradila je svoje osobne poglede na svijet i život...

- a) način prosuđivanja b) optička naprava za promatranje dalekih predmeta
c) stambeni objekt d) upravljenost očiju na nekoga ili nešto

značenje u tekstu: _____

drugo značenje: _____

2	
---	--

3	
---	--